У нумары: Беларускі цырк | Песні плёскаўскага Спаса | Чытачы пытаюць - „НІВА" адказвае

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 37 (498) | ГОД X | 12 ВЕРАСНЯ 1965 года | ЦАНА 60 гр.

ПАЧЫНАЕЦЦА НОВЫ ГАРЦЭРСКІ ГОД

Галоўная Кватэра ЗГП паведамляе, што гарцэрскі год 1965—66 пачнецца ўрачыстымі сходамі дружын у днях 18 і 19 верасня. Асноўнымі напрамкамі працы ў гэтым годзе будзе павелічэнне клопатаў аб здароўі, бяспецы і фізічным развіцці дзяцей і моладзі.

Для рэалізацыі гэтых напрамкаў дзейнасці прадбачаны спецыяльныя заняткі, а нават цэлыя акцыі. Адной з іх ёсць «Гарцэрскі старт 1965».

Ён распачне барацьбу за ўвядзенне элементаў спорту і спартыўных гульняў на кожным гарцэрскім сходзе. Гэта запачаткуе спаборніцтва дружын за магчыма большую колькасць экскурсій і турыстычных паходаў. Гарцэрства аб'яўляе барацьбу са сходамі дружын у душных школьных залах. Справа ў тым, каб гарцэр, як гаворыць гарцэрскае права, не толькі «хацеў быць моцным і спраўным», але каб мог стаць ім у сапраўднасці. Мае гэта велізарнае значэнне ў нашым Беластоцкім ваяводстве, дзе каля 500 класных залаў трэба наняць, а ў сувязі з тым гігіенічныя ўмовы многа цяжэйшыя.

Новы гарцэрскі год пачынаецца пад лозунгам умацавання бяспекі на дарогах і барацьбы з няшчаснымі выпадкамі. Значэнне гэтай справы ўзрастае, калі ўявім, што вельмі многа моладзі і дзяцей даязджае ці даходзіць да школ рухлівымі дарогамі. Асабліва гарцэрскія дружыны будуць супрацоўнічаць з органамі міліцыі, якія беспасрэдна апякуюцца групамі МСР — маладзёжнай службы руху.

На ўрачыстых сходах дружыны будуць прымаць новых членаў. Многія з іх складуць першае гарцэрскае абяцанне. Такія ўрачыстасці адбудуцца ў 75 дружынах Бельскага павета. У старэйшых дружынах будуць урачыстасці, звязаныя з пераходам гарцэраў у ЗМС і ЗМВ.

А.К.



СЯМЁН БЛАТУН

ВУЗЯЛОК НА НЕЗАБУДЗЬ

Як паклічуць далёка дарогі бясконцыя
І пакінуць табе давядзецца свой край,
Завяжы вузялок на хусцінцы-насоўцы
І тады ад'язджай.
Завяжы вузялок, вузялок-напамінак
Пра зямліцу-зямлю, што ўзрасціла цябе,
І пра дом, дзе да шыбаў шчакою галінак
Ціха туліцца бэз.
Абяцай не забыць пах мурожнага сена,
Што кладзецца, як чай, у шаломы-стаг'.
Не забудзь, як зярняты бярэ ў рукі сейбіт,
Быццам скарб дарагі.
Абяцай не забыць ты і спеў жаўрукковы
І застолле сяброў, маладзік-каравай..
Анідзе ты ласкавую матчыну мову
Не забывай!
Як расчулены выйдзеш за бацькавы ганак
І адправішся ты у нязгаданы пуць,
Завяжы вузялок, вузялок-абяцанак,
Не на памяць — на незабудзь.

Фота В. Касакоўскі

СЯМ'Я ЧЫГУНАЧНІКАЎ

Невялікі домік прыляпіўся да чыгуначнага атхону, бы ластаўчына гняздо пад страхой. Штодзень ля яго імчацца цягнікі. Жыццё чыгункі пульсуе паскораным рытмам.

Паравозныя гудкі штодзень будзяць са сну жыхароў прычыгуначнай хаткі, сотні людзей, праязджаючы між Бельскам і Райскам, зазіраюць у яе вокны. Жыве тут сям'я чыгуначнікаў: Уладзімір Клімовіч з жонкаю, дзве яго дачкі — Вера і Люба, ды іх брат Кірыл. Уласнай зямлі ў Клімовічаў няма і ніколі не было. Каб пасадзіць мяшок бульбы або пасеяць штосьці на корм для адзінай каровы, штогод Клімовічы арэндуюць палосачку прычыгуначнага поля.

— Працую я цяпер, — гаворыць Уладзімір Клімовіч, — у Беластоцкай акружной чыгуначнай амбулаторыі. Праца ў мяне спакойная, лёгкая.

Нарадзіўся Уладзімір Клімовіч у вёсцы Свіслачаны. За бацькоўскі стол сядала аж 11 душ. Елі бульбу і квас. Валодзька наняўся пасвіць каровы. Бегаючы за красулямі тужліва прыслухоўваўся да паравозных гудкоў. Марыў стаць чыгуначнікам. У чыгуначнікаў, як чуў, добры заработак і пастаянная, надзейная праца. Але на чыгунку ў панскай Польшчы беларускіх мужыкоў і зусім не прымалі.

Летам 1931 года Уладзімір Клімовіч адчаянна рашыў шукаць шчасця на чужбіне. Паехаў на заработак у Францыю. 6 год там працаваў парабкам у французскіх памешчыкаў. Вандраваў ад маёнтку да маёнтку, а з ім вандравалі словы яго дзеда:

«Кожны там прыгадзіўся, дзе нарадзіўся».

У 1944 годзе збыліся юнацкія мары. Уладзімір Клімовіч стаў чыгуначнікам. Працаваў на станцыі Крынкі. 19 лістапада 1944 года нарадзіліся дзве яго дачкі-блізняты. Бацька падабраў для іх сімвалічныя імёны: **Вера і Любоў.**

— Тады я рашыў, — успамінае дзядзька Клімовіч, — усё для дзяцей. Сам гараваў амаль цэлае жыццё, дык хай яны пажывуць як людзі.

Потым далі яму працу ў Беластоку. Стаяў на чыгуначным пераездзе пры рухлівай вуліцы Сянкевіча. Ад яго пільнасці, ад яго ўвагі залежала бяспека і жыццё людзей. А дзеці вучыліся. Найперш у пачатковай школе ў Мастаўлянах, а затым у Бельскім беларускім ліцэі. Найперш Вера і Люба, а потым Кірыл.

Уладзімір Клімовіч у Беластоку кватэры не меў. Штодзень ездзіў: 48 кіламетраў цягніком, а пасля 6 кіламетраў пешшу з Крынак у Свіслачаны. Так дзень у дзень. Потым чыгуначныя ўлады перанеслі яго працаваць у амбулаторыю і далі ў арэнду «кашарку» за Райскам.

*

Па перонах чыгуначнай станцыі Беласток - Цэнтральны ходзіць малодзенькая дзяўчына ў чырвонай шапцы дзяжурнага руху. Пасажыры мінаюць яе і азіраюцца.

— Такая маладая і ўжо дзяжурны руху!

Вера чуе гэтыя словы. Крыху чырванее і ўсміхаецца. Яе ўсмешку тысячы пасажыраў адвозяць з Беластока ў далёкія куткі краіны. Гэтай усмешкай вітае яна прыбываючых у наш горад. 27 цягнікоў штодзень выпускае Вера Клімовіч у свет і столькі ж сама вітае іх на станцыі Беласток - Цэнтральны.

Усе пасажыры спяшаюцца. Вера ўжо прывыкла да іх разгубленасці.

— Пане дзяжурны, каторы цягнік у Саколку... у Гайнаўку... у Варшаву... у Вроцлаў?

— Пане дзяжурны, ці не знайшоўся мой чамадан? Забыў у цягніку.

— Пане дзяжурны, я спазніўся на цягнік. Паштэмплюйце, калі ласка, білет.

Станцыя пульсуе, бы сэрца. Рассылае па рэйках вагоны. Дзяжурны руху Вера Клімовіч кіруе яе рытмам.

Нарэшце крыху спакою. Невялікі перапынак у руху.

— Тата даўно хацеў, каб мы працавалі на чыгунцы. Пасля

(Працяг на стар. 4)

Дзяжурны руху станцыі Беласток — Цэнтральны Вера Клімовіч праводзіць штодзень у свет 27 цягнікоў і столькі ж вітае іх у Беластоку.



ЗА ТЫДЗЕНЬ

В. Рудчык: **ПРА ДАБРЫЗАДЫ ПА-ДОБРАМУ.**

Ул. Станкевіч: **БЯРОЗАЎЦЫ.**

Ул. Паўлючук: **ШЛЯХАМ ЗАГІНУЎШЫХ ПРЫЛАД.**

П. Юр'еў: **ПАЛІКАРП ПУЗІНА І ЯГО БАРАЦЬБА З ЗАБАБОНАМІ.**

на шырокім свеце

Іх разважнасць і спакой

Першае, што кідаецца ў вочы, асабліва ў Даніі, гэта пашана працы. Тут людзі заводзяць паміж сабою знаёмствы не паводле таго, хто і дзе працуе, але **як** працуе. Пачуццё прафесіянальнай гордасці ў Даніі так моцнае, як у нас на Слёнску. Гэткае пачуццё працы стварыла Данію краінай дэмакратычнай, саліднай і багатай. Чалавек можа разлічваць толькі на лаяльнасць партнёра ў працы, што зразумела не абазначае лаяльнасці ў інтарэсах.. У інтарэсах капіталізм заўсёды застанецца капіталізмам, а адносіны ўласніка да работніка — гэта адносіны двух варожых сабе класаў. Уплывы прафсаюзаў у грамадскім жыцці Даніі велізарныя. Але спакой і салідньасць датчан асабліва відавочны іменна ў гэтых справах — яны не так выбуховыя як нашы людзі. Маюць яны проста іншы тэмперамент.

Адна палячка гаварыла, што разводзіцца са сваім мужам — датчанінам, з якім свайго часу пазнаёмілася ў Познані.

— Ці муж неадпаведны вам? — запыталі яе.

— Але ж не, ён вельмі добры мужчына і бацька сям'і. Разважны і энергічны, і ўсё было б добра, калі б не тое, што на працягу шасці год нашага шлюбнага жыцця я аніразу не магла пасварыцца з ім. Якое гэта сямейнае шчасце, калі ўсё ідзе ціха, спакойна і добра?

Датчанін зусім змяняецца, калі садзіцца за рулём аўтамашыны. Едзе тады востра, але правільна. Аднак, калі ўбачыць кагосьці, хто едзе няправільна, нязгодна з правіламі дарожнага руху, затрымоўвае яго і з месца робіць востры дакор.

Сталіца Даніі, горад Капенгаген, робіць уражанне лянівага месца на зямлі. Інтэлектуальнае жыццё тут не вызначаецца нічым арыгінальным. Праграма тэлевізіі нудная, прытым пачынаецца яна каля восьмай гадзіны вечара.

Затое апынуўшыся ў шведскай сталіцы, горадзе Стакгольм, адразу адчуваецца нейкую іншасць атмасферы. Хаця шведы таксама мала гаваркія, але яны ўмеюць палітычна думаць. Усе яны не надта давяраюць для Амерыкі, маюць мноства засцярог да СССР, сярод сацыялістычных дзяржаў найбольш цікавяцца Польшчай і Югаславіяй.

У Стакгольме развіваецца таннае будаўніцтва на падабенства нашых «ашчадных блёкаў». Людзі наогул скромна адзетыя, увесь свой заробак прызначаюць, пераважна, на кватэры, сямейныя домікі, тэлевізары, халадзільнікі, аўтамашыны. Адзенне для іх не найважнейшае, не дбаюць так моцна пра моду — больш дбаюць пра чысціню свайго адзення, чаго нельга сказаць пра нас.

У культурным жыцці апошнім часам Швецыя займае адно з перадавых месц у развіцці сучаснага балету. Шведы любяць мастацтва, востра выступаюць супроць боксу, не церпяць амерыканскіх гангстэрскіх фільмаў. Змагаючыся з нацiскамі амерыканскай фільмовай прадукцыі, пачынаюць штораз больш цікавіцца польскім фільмам, тэлевізіяй.

Швецыя на цяперашнім этапе свайго мірнага развіцця чыніць велізарныя выхаваўчыя намаганні, асабліва, ў адносінах да моладзі. Захапленне амерыканскім стылем жыцця праходзіць, шведская моладзь, гэтаксама як і наша, стаецца больш канкрэтнай, практычнай, працавітай, мае вялікія прафесіянальныя і сямейныя амбіцыі. Барацьба за адраджэнне сям'і лічыцца ў Швецыі найважнейшай.

Сталіца Нарвегіі, горад Осла, вітае цудоўнымі фіёрдамі, паўночнай прыродаю, гарамі і халодным морам. Людзі тут вясёлыя, простыя, даступныя, сваяцкія, працавітыя і амбітныя. Словам, славяне поўначы ў найлепшым разуменні гэтага слова. Нарвегія характарызуецца велізарным гаспадарчым развіццём, ашчаднасцю і цярплівай палітыкай.

Найбольш цікавая ў Нарвегіі палітычная атмасфера. Вострая недаверлівасць да палітыкі Амерыкі і НАТА, выразная сімпатыя да сацыялістычных краін, што зусім не абазначае поўнай падтрымкі іх заграпічнай і ўнутранай палітыкі.

Нарвежцы лічаць слушнымі нашыя заходнія граніцы.

(а-ся)

Жыццё БГКТ

Літоўскі калектыў сярод беларусаў

По запрашэнню Галоўнага Праўлення БГКТ наведаў Беласточчыну калектыў песні і танца Літоўскага грамадска-культурнага таварыства. Калектыў носіць назву «Дзукія». Гэтае імя калектыў прыняў ад назвы рэгіёна, у якім пражывае літоўская нацыянальная меншасць у Польшчы.

45-асабовая група калектыву — гэта дзяўчаты і хлопцы з трох літоўскіх вёсак Сэйнэньскага павета: Вайтакеме, Пуньска і Ашкіне. Гісторыя калектыву кароткая, бо існуе ён толькі год часу. Пачалася яна ад ініцыятывы членаў гурткоў вышэй успамянутых вёсак. Моцна да сэрца ўзяў гэту справу настаўнік пачатковай школы ў Вайтакемях Канстанцін Сідар, які і з'яўляецца мастацкім кіраўніком калектыву.

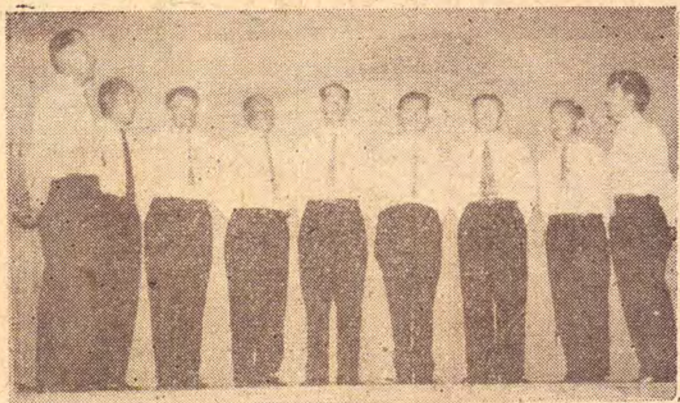
Праца групы, калі судзіць па мастацкім выкананні песень і танцаў, мусіла быць ахвярнай. За так кароткі час К. Сідар патрапіў дабраць галасы і вельмі добра іх дапасаваць.

Мастацкі калектыў літоўцаў у сваім складзе мае мужчынскую харавую групу, жаночы і мешаны квартэты, дуэт, салістак і танцавальную групу. Адным словам, калектыў, які можа выступаць амаль што ў кожным асяроддзі.

Літоўскія госці сустрэліся ў памяшканні ГП БГКТ з членамі прэзідыума ГП, а таксама з членамі калектыву «Лявоніха». Пасля сустрэчы выехалі з канцэртамі ў беларускае асяроддзе. Між іншым наведалі Бельск, затым пабывалі ў Белавежы. 29 жніўня далі канцэрт у доме культуры ў Міхалове, Беластоцкага павета.

Трэба адзначыць, што жыхары Міхалова з энтузіязмам сустрэлі калектыў. Зала дома культуры не змяшчала ахвотных паглядзець выступленні літоўцаў. Бо хто ж не захапіўся б песняю «Асоціс» (Збанок) ці прыгожым голасам салісткі Ангелы Невуліс і ў яе выкананні «Лопшыне» (Калыханка), або жаночым квартэтам у складзе Ангелы Невуліс, Зыты Грабоўскай, Дануты і Ангелы Паянліс і выкананую імі песню «Ругеном нубекс мусу такас» (Наша сцежка пройдзе іржышчам). Не можа не будзіць захаплення 9-ціасабовая мужчынская група калектыву, з вуснаў якой на чыстай літоўскай мове раздаецца песня аб літоўскім Балтыйскім моры або

(Працяг на стар. 5)



Мужчынская група хору



Выступае дуэт літоўскага калектыву



Фрагмент вясельнага танца



Жартоўны танец

Успаміны 20

Прышоў дзённы дзяжурны, паліцай Маркоўскі.

Перамагаючы боль, я памалу падняўся з падлогі. Паліцаю здалося, што я знарок не спяшаюся. Даскочыў да мяне і з размаху сцебануў палкай па галаве. А руку, пракляты, меў здаровую. Перад вачыма шкляным макам распырскнулася вясёлка.

— Смірна! — загрымеў паліцай.

Я выцягнуў рукі па швах. Запяклі пяткі. Ад болю пацямнела ў галаве. Я хістнуўся. Падняў рукі.

— Як стаіш, разява! — закрычаў ахраннік і пачаў біць палкай па руках.

— Ногі баляць, не ма...

Маркоўскі змерыў мяне звярыным позіркам. Яго твар загарэўся ад злосці.

— Маўчаць! — крыкнуў і гумавая палка засвісцела ў паветры. Біў дзе папала. Найчасцей па галаве. Я адхіляўся, стараўся засланяцца рукамі. Тады біў па руках.

— Смірна! — крычаў раз'юшаны.

Заціскаючы зубы і глытаючы боль, злосць і слёзы, я застыў на смірна.

— Бягом марш! — скамандаваў паліцай.

Я кінуўся навокал залы. — Стой! — крыкнуў Маркоўскі, дапаўшы да мяне з палкай. — Не туды! — І зноў некалькі гумавых палак крывавымі пятнамі адбіліся на маёй галаве.

— У склад пераапранацца! — падаў каманду.

Я, вядома, не ведаў, дзе знаходзіцца гэты склад. Кінуўся на калідор. Маркоўскі дарогу паказваў мне паліцэйскай палкай.

Аказаліся на двары. Быў сумны лістападаўскі дзень. Пад нагамі штосьці цвёрдае. Ні то змерзшая груда, ні то камень бруку. Азірацца не стала часу.



Хведар Савіцкі

Непакорная Бельшчына

Літаратурны запіс В. Рудніка

— Бягом! — паліцай сцебануў мяне палкай па плячах.

Я наўздагад кінуўся бегчы.

— Лажыся! — загадаў Маркоўскі.

З разбегу я паваліўся, бы падрэзанае дрэва. Аж тварам паслізнуўся па зямлі.

— Бег! — тут жа закрычаў паліцай.

Я нязграбна пачаў карапкацца на ногі. Падбег Маркоўскі, і зноў пасыпаліся палкі. Трэба было бегчы, — як найхутчэй, як найдалей ад гэтага звяругі.

— Стой! Сядай! — падаў каманду паліцай.

— Жабіным крокам — марш! — загадаў паліцай. Я не ведаў, што гэта значыць. Ірвануўся з месца і пачаў бегчы.

— Стой! — закрычаў Маркоўскі і даскочыў да мяне з палкай.

— Станавіся ракам і скачы! — загадаў. — Як жаба!

І так муштраваў мяне аж да самага склада. Тут перадаў мяне ў рукі нейкага сяржанта паліцыі. Прозвішча яго я не ведаю. Быў гэта мужчына невысокі, таўставаты, старэйшага ўзросту.

Той паглядзеў на мяне дапытлівым позіркам і загадаў:

— Распранайся!

Я не спяшаўся выканаць яго загад.

— Хутчэй, бо зараз паклічу Маркоўскага!

Мяне затрасло. Я паслухмяна сцягнуў з сябе сваё адзенне.

Паліцай выдаў мне арыштанцкія белыя шматы, сеннік, кацялок, арыштанцкі нумар, анучы і драўляныя клюмпы.



БЕЛАРУСКІ

Не так даўно, у лютым 1959 года, у галяўнічым закутку беларускай сталіцы, дзе цвітуць кветкі і шумяць векавыя дрэвы мінскіх паркаў, вырас прыгожы будынак з купалам-дахам — Мінскі Дзяржаўны цырк. Гэта адзін з найбольшых і найлепшых цырковых будынкаў у Еўропе.



Урачыстая цырымон'я сустрэчы артыстаў з публікай, пасля якой пачынаюцца паказы.

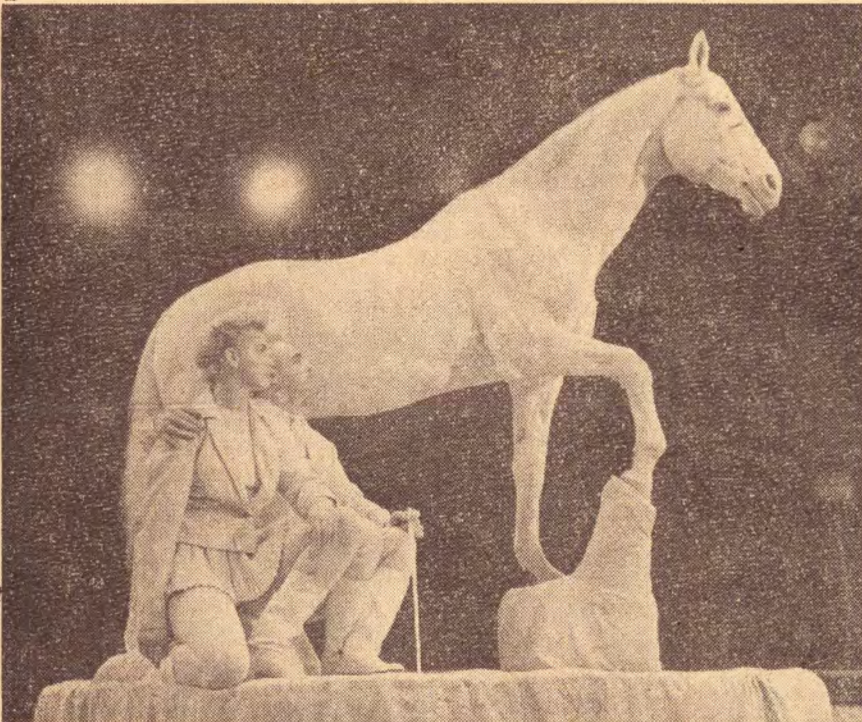
Пад мелодыю песні аб Беларусі на арэну выходзяць у вышываных каляровых касцюмах артысты. Адбываецца цырымонія ўрачыстай сустрэчы артыстаў з публікай, затым пачынаюцца паказы.

Аляксандр Каралёў са сваёй дачкою Бэлай паказвае нумар, названы «Мармуровыя скульптуры». Ён поіць, корміць белага каня, прымушае яго быць зусім нерухомым. Восем год працаваў артыст над стварэннем гэтага рэдкага ў сусветнай практыцы цырковага нумара. Вось выходзяць на арэну маладыя акрабаткі Вера Хоменка, Люба Церахава, Ніна Багамолава, Люба Швіркава. Яны нядаўна вярнуліся з вялікай гастрольнай паездкі па Індыі. У іх незвычайная пластычнасць і дакладнасць рухаў. Заслужаны артыст Беларускай ССР Анатоль Вязаў выклікае зразумелае зацікаўленне. Ён разам са сваімі партнёрамі — дачкою Ляляй, жонкаю Тацянай і артыстам Уладзімірам Трыхіным паказвае арыгінальны і смелы палёт на вялікай вышыні.

Цяжка пералічыць усе нумары цырка — акрабатычныя фігуры, фокусы, гумарыстычныя сцэнкі, жанглерскія камбінацыі, ілюзіяністычныя паказы і т.п.

Беларускі цырк пабываў у многіх гарадах Савецкага Саюза, а таксама заграніцаю — у Польшчы, Румыніі, Англіі.

(СЯ)



Белы конь застыў нерухома, бы мармуровая скульптура





Маладыя акрабаткі.

Чарговы нумар цырка.

Цяпер у мяне крыху паяснела ў галаве. Значыць, усе гэтыя белыя з'явы, якія я бачыў ноччу і раніцай, тутэйшыя арыштанты, таварышы супольнай нядолі. Вось і я ўжо ў арыштанцкай вопратцы. Зліўся з шэрай масай другіх арыштантаў, стаў чалавекам без твару і прозвішча — проста арыштант. Няма для мяне ні суда, ні пракурора, ні пана і ўладара. Маім царом і богам з'яўляецца картуз-бярозаўскі ахраннік. Маё жыццё і мая смерць у яго руках.

Хай будзе пракляты той, хто так пастанавіў!

На роздум няма часу.

— Арыштаваны! — звяртаецца да мяне паліцай. Навучаны двума папярэднімі паліцаямі, выцягваюся на смірна. — Падпішы вось гэтую дэкларацыю, — гаворыць лагодным тонам і падсоўвае мне нейкую паперку.

— Якую дэкларацыю? — пытаюся насцярожана.

— Ат, нічога злога, не бойся. Разыходзіцца толькі пра тое, каб арыштаваны падпісаўся, што будзе вясці сябе спакойна, што хоча хадзіць на малебны, што..

— Не падпішу! — спыняю я яго

— Хай арыштаваны падпіша! — сычыць праз зубы паліцай. — Лепш будзе.

— Не падпішу!

— Гэта ж нічога злога... Усе падпісваюць, — маніць паліцай.

— Не! — кручу галавой.

Вяртаецца Маркоўскі.

— Ага, ужо гатоў,— сцвярджае, акінуўшы мяне позіркам. Я выцягваюся на смірна.

— Адмовіўся падпісаць дэкларацыю? Таак! — здзіўляецца Маркоўскі. — Зараз я гэтую дэкларацыю выпішу яму на яго ўласнай скуры!

Ведаю, што будзе... Яшчэ хвіліну... Стаю на смірна. І раптам — свіст і боль.

— Бягом назад у залу! — крычыць паліцай.

Прыцiскаю да боку ўвесь свой арыштанцкі пасаг і як магу найхутчэй імчуся вядомай ужо дарогай.

— Лажыся! — загадаў паліцай.

Не паспеў я яшчэ выканаць гэтага загаду, а ён ужо крычаў:

— Уставай! Бягом!

І зноў:

— Лажыся!

І зноў:

— Бег!

Я не ведаў адкуль браліся ў мяне сілы, але яшчэ знайшліся. Цяжка дыхаючы, я неяк дабраўся ў залу, дзе начаваў. Але Маркоўскі яшчэ не вычарпаў свайго рэпертуару. Ён толькі пачынаў «гульню».

КНІЖКІ ДЛЯ ДОМА КУЛЬТУРЫ ІМЯ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА Ў ГАРАДКУ

Падарунак беларускага савецкага паэта Аляксея Пысіна з уласнаручнай дэдыкацыяй:

Аляксей Пысін — «Мае мерыдыяны» (лірыка).

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫ ГУРТОК У ПІЛІПКАХ

Доўга ішлі дыскусіі на тэму стварэння сельскагаспадарчага гуртка ў Піліпках Бельскага павета. Сяляне той вёскі доўга заставаліся пры сваёй філасофіі: «Пабачым, як іншыя вёскі гаспадараць, а тады і ў сябе створым». На наглядны ўрок доўга не трэба было чакаць. У суседніх вёсках Зубава, Сакі ці Пасынкі сельскагаспадарчыя гурткі пачалі хутка развівацца. Маюць яны па два трактары з камплектамі машын, малатарні. Трактары з гэтых вёсак выходзяць працаваць у іншыя вёскі толькі тады, калі ў сваёй вёсцы няма работы.

А піліпкаўскім гаспадарам гэта было не на руку. Не хацелі яны адставаць ад сваіх суседзяў. Калі на сходах даведваліся аб вялікіх даходах сельгасгурткоў — некаторых нават ахапляла зайздрасць. Нядзелямі людзі сыходзіліся і многа на гэту тэму гаварылі. Не адзін раз гэтую справу абмяркоўвалі партыйныя сходы. На добра справа дазрэла ў ліпені гэтага года. У сельгасгурток запісалася 25 асоб. Выбралі праўленне, у склад якога ўвайшлі лепшыя грамадскія дзеячы вёскі: Аляксандр Паўлючук, Сяргей Абрамюк, Павел Паўлючук, Іван Кураш і іншыя.

Ужо «кулко» зарэгістравана і мае правы на закуп сельскагаспадарчых машын. Пакуль што машын яшчэ не маюць. Некаторыя гаспадары нават пагаварваюць, што ўлады іх абманулі. Але гэта сведчыць толькі аб нецярплівасці. Трэба заўсёды мець на ўвазе, што «не адразу Кракаў пабудавалі». У перыяд жніў машыны былі раскуплены, а на новыя трэба пачакаць. Усё ж лепш пазней, як ніколі.

А. К.



— Дачакаўся я спакойнага жыцця, — гаворыць Уладзімір Клімовіч.

СЯМ'Я ЧЫГУНАЧНІКАЎ

(Працяг са стар. 1)

пачатковай школы я і Люба здавалі экзамен у чыгуначны тэхнікум у Ольштыне. Нас прынялі, але там не было інтэрната. Дык мы пайшлі ў Бельскі беларускі ліцэй. Заўсёды разам.

Так Вера і Люба разам атрымалі атэстат сталасці, разам сталі практыканткамі на чыгунцы ў Беластоку, разам у Варшаве закончылі курс дзяжурных руху і разам на адной пасадзе распачалі першую ў сваім жыцці прафесіянальную працу.

Зноў трэба выходзіць на перон. Першае дзяжурства Веры Клімовіч на пасадзе дзяжурнага руху выпала ў маі бягучага года. Усё ішло, быццам, нармальна. Раптам ноччу далажылі, што на пераездзе пры вуліцы Харашчанскай цягнік пераехаў чалавека. Сэрца маладзенькай дзяжурнай забілася ад жаху. Пабегла паглядзець. На шчасце, вялікай бяды не было. Няўважнага веласіпедыста толькі крыху патурбаваў паравоз. Але цягнік спыніўся і трэба было хутка наводзіць парадак. Усё залежала ад яе рашэнняў. Ад гэтага часу прайшло некалькі месяцаў. Вера Клімовіч паспела ўжо асвоіцца са сваёй адказнай пасадай.

12 верасня — **свята чыгуначнікаў**. Гэты дзень урачыста будуць адзначаць у сям'і Клімовічаў.

— Цяпер я ўжо спакойны, — гаворыць Уладзімір Клімовіч. — Дочкі працуюць, нядрэнна зарабляюць. Сын канчае 11-цігодку. Можна жыць шчасліва.

В. РУДЧЫК
Фота аўтара



Сельская гаспадарка без таямніц

ЧАМУ НА ДЭСЕРТ?

Усё патрэбна. Дэсерт — таксама добрая рэч. Але зусім нельга зразумець, чаму некаторыя беластоцкія сяляне хочуць даваць на дэсерт жывёле іменна сілас. Замест 30 кг у дзень, даюць 3—4 кг. У некаторых раёнах ваяводства (напр. Дуброўскі павет) сіласу хапіла б для ўсяе жывёлы ўсяго на... некалькі дзён.

Калі пытаемся аб прычыне такой малой колькасці сіласу, найчасцей чуем адказ, што няма ў чым сіласаваць. Некаторым дастаткова такой аргументацыі. Пацяшаюць сябе тым, што за некалькі год будзем мець яшчэ 50 тыс. сіласных збудаванняў і тады выразна палепшыцца існуючае становішча.

Але такое тлумачэнне нагадвае проста адгаворку. Бо ж вядома, што і без спецыяльных збудаванняў можна рабіць сілас, прычым зусім добры. Маю на думцы земляныя ямы, прызмы, а таксама спосаб сіласавання на зямлі з прымяненнем пераносных сценак.

Сіласаванне ў земляных ямах пераважна дае добрыя вынікі. Капаем яму найлепш на гліністай глебе. На дно кладзем сіласную паперу, сечку або мякіну. Добра парэзаную зялёную масу моцна утрамбоўваем, накрываем саломай і зямлёю.

Падобна сіласуем корм у прызмах. Розніца заключаецца ў тым, што сіласныя штабелі толькі трошкі заглыблены ў зямлю. Значная іх частка знаходзіцца пад зямлёю, добра пакрытая саломай і зямлёю.

Вучоныя з сельскагаспадарчай доследнай станцыі ў Бебжы апрацавалі новы спосаб сіласавання. Выбіраем месца на цвёрдым грунце, з двух бакоў устаўляем сценкі з дошак, падпіраючы іх калкамі. Накладаем паміж сценкамі парэзаную зялёнку, моцна ўбіваем. Атрыманы стог накрываем саломай і торфам або зямлёю.

Нельга згадзіцца з тым, што на Беласточчыне таму мала сіласу, што мала сіласных збудаванняў. Калі ўжо хто баіцца сіласаваць у звычайных ямах, дык можна зрабіць ямы з гліңянымі або цэментовымі сценкамі і дном, або з калодзежавых кругоў, або нават ababіць мяшкамі з фоліі (модна цяпер).

Не мае значэння, якая гэта будзе яма. Сілас заўсёды можа быць добры. Галоўная рэч — моцна ўтаптаць парэзаную зялёнку, каб выціснуць з яе рэшткі паветра. Гэта асабліва важна ў выпадку, калі сіласуем корм без спецыяльнага збудавання. Розніца заключаецца ў тым, што бетонныя сценкі не прапускаюць паветра і, акрамя таго, большы ціск самога сіласу. Іменна таму так моцна падкрэсліваецца неабходнасць як наймацней убіваць сіласаваную ў прымітыўных умовах зялёнку.

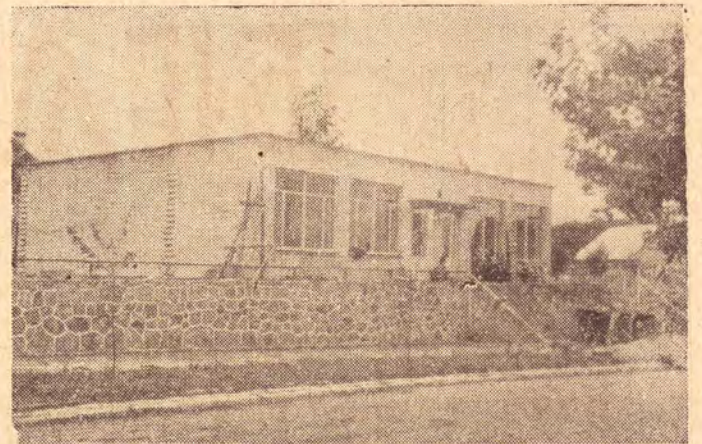
Так ці інакш — у кожнай гаспадарцы трэба рыхтаваць дастатковую колькасць сіласу, які павінен быць важнай часткай дзённага рацыёну, а не толькі на дэсерт.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Мімаходам

Быў бы фатограф, а сфатаграфавацца можна на любым фоне... Хоць бы вось і на гэтай вясковай сакольскай дарозе. Праўда, п. Тэрэса?

Фота **Аляксей Казёл**



Паштоўка з Дубровы

Дуброва з кожным годам разбудоўваецца і прыгажэе. На здымку новапабудаваны гандлёвы павільён. Яшчэ толькі прыбраць рэшткі рыштаванняў і папоўніць магазін таварамі.

Фота Аляксей Казёл

Маладая праца — добрая праца

Сабрала я факты аб добраахвотных атрадах працы — з толькі што мінулага лета і ў адказ усім, хто часта махае рукой на моладзь, хачу даць адказ: наша моладзь працавітая. Па сутнасці песімізм адносна моладзі зводзіцца да, нібыта, факту, што не хоча, не любіць яна працаваць. Ёсць напэўна і такія, але моладзь сярэдніх школ Беласточчыны даказала, што працаваць любіць, умее. Што многія зарабілі пры гэтым не благія сумы — гэта толькі пахвальна. ОГП прыносяць карысць і сабе і тым, для каго працуюць. Юнакамі, якія працавалі ў гэтым годзе ў ПГР-ах (1.400 асоб), кіраўніцтва часта было лепш задаволена, чым сваімі працаўнікамі. І зараблялі юнакі больш (лепшая праца — лепшая плата). Сярэдняя ў дзень пры жнівах — 56 зл., але перадавыя атрады зараблялі па 95 зл. Такімі перадавымі былі тут (пішу з гонарам) вучні Тэхнікума механізацыі сельскай гаспадаркі з Міхалова (70 асоб) і з Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы (30 асоб).

У гэтым годзе першы раз у Белавежскай пушчы ў 6 надлясніцтвах працавалі лясныя атрады пры розных лясных працах. Было іх 400 асоб. Заробкі — да 102 зл. Самы высокі заробак у краіне (у ОГП) дасягнулі вучні з I агульнаадукацыйнага ліцэя з Беластока. Добра працаваў ліцэй з Гайнаўкі.

У лясах Аўгустоўшчыны працавалі іншыя 340 асоб.

Беластоцкая арганізацыя ЗМС увяла год таму т. зв. спецыялістычныя атрады, у якіх працуе моладзь прафесіянальных школ (слёсары, муляры, электрыкі і т.п.) кожны ў сваёй будучай прафесіі. Для іх такая праца — навука, добрая практыка. У спецыялістычных атрадах гэтага лета працавала 1100 асоб. Існуюць яшчэ школьныя атрады, якія пры патрэбе працуюць і зімой, ёсць атрады вясковай моладзі, арганізаваныя ЗМВ — яны будуюць святліцы, рамізы, дарогі.

Як бачым, наша моладзь і вучыцца і працу

Працуючы на канікулах, адпачывае.

Вельмі важным момантам у дзейнасці ОГП ёсць тое, што яны актывізуюць асяроддзе, часта глухое. Яны святам, вечарамі арганізуюць у месцах сваёй часовай працы вечарыны, фэсты, кастры. Яны сваёй пастаўай даюць прыклад сучаснасці. Вясковая моладзь вучыцца ад іх, прысвойвае іх манеры, іх умеласць.

Арганізатары ОГП звяртаюць на гэты, нібы другарадны, момант вялікую ўвагу. І слушна. А нам выпадае сцвердзіць, што ОГП з'яўляюцца эмісарамі гарадскога спосабу быту, які, што гаварыць, кожнаму ўсміхаецца.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

ЧЫТАЧЫ ПЫТАЮЦЬ — „НІВА" АДКАЗВАЕ

Пад гэтым загалоўкам друкуем адказы на пытанні, якія найбольш хвалююць нашых Чытачоў.

Сёння адказ на такое пытанне.

Хацеў бы восенню пабудаваць сабе хлеў. Уласных ашчаднасцей, на жаль, не маю. Парайце, дзе ўзяць грошай?

Кожны гаспадар можа звярнуцца за дапамогай у сельскагаспадарчы банк (Банк рольны), або ў ашчадна - пазыкавую спулдзельню (СОП). Пляцоўкі сельскагаспадарчага банка знаходзяцца ў кожным павятовым цэнтры, а СОП-ы ёсць амаль пры кожнай грамадскай радзе.

У сельскагаспадарчым банку можна атрымаць:

1. Доўгатэрміновыя пазыкі з прызначэннем:

— на пабудову, адбудову і капітальны рамонт будынкаў, асабліва будынкаў гаспадарчага характару — хлявоў, клуняў, складаў,

— на пакупку пародзістай жывёлы, кныроў і абсталявання курынай фермы,

— на электрыфікацыю сялянскіх сяліб у тых вёсках, якіх не абымае дзяржаўны план электрыфікацыі,

— на сплаты пры сямейных падзелах, праведзеных згодна з абавязваючымі законамі.

Сплата доўгатэрміновай пазыкі раскладаецца на 20 год, калі яна прызначаецца на новае будаўніцтва, або на 10 год, калі яна прызначаецца на капітальны рамонт і на абсталяванне курынай фермы. Сплата пазыкі ў першым выпадку распачынаецца пасля 2-х гадоў, а ў другім выпадку пасля аднаго года. Гэтыя пазыкі даступныя для ўсіх сялян. Банк налічвае для сябе 3% ад пазычанай сумы, або 2%, калі гаспадарка залічана да эканамічна занядбаных.

На прыватную электрыфікацыю сяліб банк дае пазыку, сума якой не можа перавысіць палавіну планаваных коштаў. Сплата яе раскладаецца толькі на 5 год, з адтэрміноўкай на 1 год. У выпадку сямейных сплат можна атрымаць пазыку да 20 тыс.зл., раскладзеную на 6 год.

2. 5-гадовыя пазыкі для занядбаных гаспадарак з прызначэннем:

— на пакупку машын і другіх сельскагаспадарчых прыладаў,

— на пакупку кароў.

Ад гэтых пазык банк налічвае сабе 2%.

3. 18-цімесячныя пазыкі для гаспадарак эканамічна занядбаных з прызначэннем на бягучую сельскагаспадарчую прадукцыю, а перш за ўсё на пакупку штучных угнаенняў, на аплату за ворыва і сяўбу, на кантрактацыйныя патрэбы сельскагаспадарчых пладоў. Ад гэтых пазык банк налічвае для сябе 3%

Можна яшчэ дастаць у банку так званую **спецыяльную пазыку,** якой, мяркую, будуць зацікаўлены нямногія толькі сяляне. Яе даюць у выпадку пабудовы шклярняў і цяпліц для вырошчвання ранняй гародніны або на пабудову жылых дамоў для заможных гаспадароў. Сплата спецыяльнай пазыкі раскладаецца на 6 год, а банк для сябе налічвае 6%.

У СОП-е можна атрымаць пазыку з прызначэннем:

— на кантрактацыю сельскагаспадарчых пладоў і жывёлы,

— на пабудову сіласных ям, дамоў і будынкаў гаспадарчага характару і на іх рамонт,

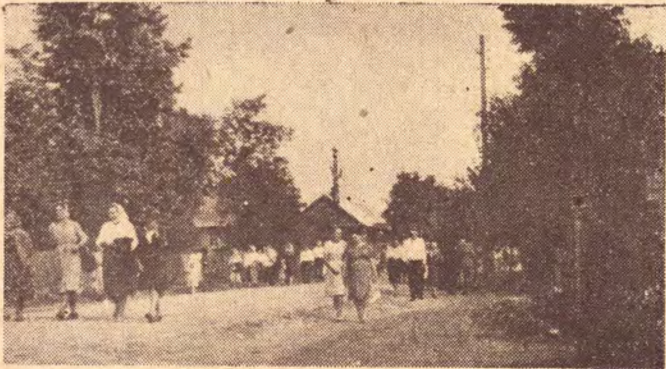
— на пакупку тавару ў растэрміноўку (на раты),

— на развіццё вясковага рамяства.

Сваю пазыкавую дзейнасць СОП развівае на падобных асновах, што сельскагаспадарчы банк.

Чакаем наступных пытанняў, на якія не змаглі Вы самі знайсці адказу. На канверце пад адрасам, калі ласка, дапішыце: **«Адказ».**

Ваш сябра



Плёскаўская вуліца на Спаса.

ПЕСНІ ПЛЁСКАЎСКАГА СПАСА

Спас — свята амаль асенняе. Першыя апусцеўшыя іржышчы сабранай азіміны, разгар уборкі ярыны, першыя халаднейшыя ночы, першыя праявы набліжаючайся восені. Для спрацаваных летнімі намаганнямі сялянскіх рук Спас быў заўсёды карысным і патрэбным адпачынкам, якім сяляне ахвотна карысталіся. На Спаса, як ніколі, у многіх вёсках адбываліся бурныя фэсты. Грабарка, Заблудаў, Плёскі заўсёды прыцягвалі да сябе мноства людзей.

*

Журналісцкая цікавасць завяла мяне ў гэтым годзе на Спасаўскую ўрачыстасць у вёску Плёскі, што ў Бельскім павеце. У Плёсках тыповая для прыхадскіх фэстаў атмасфера: сотні людзей на вуліцы, а асабліва ля царквы і дзесятак гандляроў: цукеркі, дзіцячыя цацкі, — дробныя падаркі для дзяцей. Народ ляніва топчацца па распаленай жніўеньскім сонцам вуліцы, у невялікіх групках вядуцца марудныя, нецікавыя размовы, усе чакаюць на найважнейшае: на заканчэнне царкоўных богаслужэнняў і пачатак сямейных гасцін. Толькі тады ажываюцца твары, размовы набяруць дынамізму, жэсты стануцца больш рашучымі, і рытм жыцця прыспешыць свой кругаварот. Гэта аднак станецца крыху пазней. А пакуль што людзі ляніва топчуцца ў лянівым натоўпе, ляніва азіраюцца кругом, адны каб быць запрошанымі, іншыя каб выпаўніць свой абавязак і запрасіць гасцей у хату. Так трэба, так кажа стары звычай, адвечны этыкет фэсту. А гасцей тут многа; з суседніх вёсак: Войшкаў, Паўлаў, Рыбалаў, з гарадоў: Бельска і Беластока, а нават з «шырокага свету»: Варшавы, Лодзі ці Гданьска.

*

Вось і цяпер, за гасцінным сталом, за якім аказаўся ваш рэпарцёр, сядзяць побач гаспадар і гаспадыня — плёскаўскія сяляне, іх дачка-студэнтка, малады юнак — вайсковы ў адпуску і іншыя госці з рабочымі і інтэлігенцкімі прафесіямі, працуючыя на розных прадпрыемствах і ва ўстановах Беластока, родам з Плёскаў, з-пад Гарадка, з-пад Крынак, пераплятаюцца паміж сабою розныя дыялекты Беласточчыны.

Аднак гэты сялянска-работніцка-інтэлігенцка-вайсковы круг знойдзе супольную мову. За гэтую ноч перадыскутуюцца ў гэтым кругу ўсе асноўныя праблемы сучаснасці, перадыскутуюцца з жарам, са шчырасцю, з зацятасцю ў сваіх поглядах. А аб'ядное прысутных песня, якую заспяваюць усе: старыя і маладыя, тыя з вёскі і тыя з горада, заспяваюць пры тым дружна, на ўвесь голас, на ўсю сілу грудзей, так, каб шыбы ў вокнах зазвінелі. Бо толькі так спяваецца на вясковых урачыстасцях, бо толькі пры такіх песнях адчуваецца тут роскаш спявання. Думаю, што для гэтай голаснай, крыклівай песні многія і прыбываюць з далёкіх гарадоў пад сялянскую страху на Спасаўскую ўрачыстасць. Якая яна ў нашыя дні, гэтая песня? Які яе кшталт і настрой?

*

Пачынае разбаўлены гаспадар нейкай рускай баладай аб нейкім разбойніку. Ніхто аднак з прысутных не знае слоў рускай балады, не знае іх і сам гаспадар, спроба канчаецца няўдачай. Сапраўднае спяванне пачынаецца толькі тады, калі нехта пачаў добра ўсім вядомую ад дзяцінства: «Выпрагайтэ хлопці коні...»

Потым з гэтай жа ўпэўненасцю і роскашшу паўнагалосся ідуць народныя песні з часоў вайны: аб маці, якая плача над магілаю сына, аб капітане-герої і яго нявернай жонцы, ваенныя песні савецкіх кампазітараў і сучасная савецкая песня. У канцы прысутныя грымнулі вядомую беларускую песню «Алёна». Ды як гэта часта бывае, прысутным вядома толькі пачатак тэксту. Наймалодшая ўдзельніца ўрачыстасці Ніна хутка адшукоўвае аднак «Беларускі каляндар» за 1965 г. і «Алёна» канчаецца плаўна і ўпэўнена, як і «Выпрагайтэ хлопці коні».

«Стала ціха, ціха на ўсёй зямлі,
Па рацэ далёка ручнікі плылі».

Канстатую цікавую з'яву: у гэтым асяроддзі і ў гэтай сітуацыі ўпершыню паяўляецца песня на беларускай мове.

З гэтага ж календара прысутныя спяваюць: «Рідна маты моя». Песня аднак надрукавана ў календары на беларускай мове, што выразна не адпавядае спевакам і яны «на хаду» хутка тлумачаць яе з беларускай на ўкраінскую мову і спяваюць песню так, як яна вядомая ў народзе.

— Пашукай пра «Беласточчыну, зямельку родную», — гаворыць нехта з прысутных.

— О, о, гэта вельмі добрая песня, — падхоплівае нехта іншы.

Пошукі аднак не прыносяць жаданага выніку, так як у календары няма «Беласточчыны», і госці пачынаюць спяваць, як умеюць, перакручваючы словы:

«Пра Беласточчыну, зямельку родную»...

*

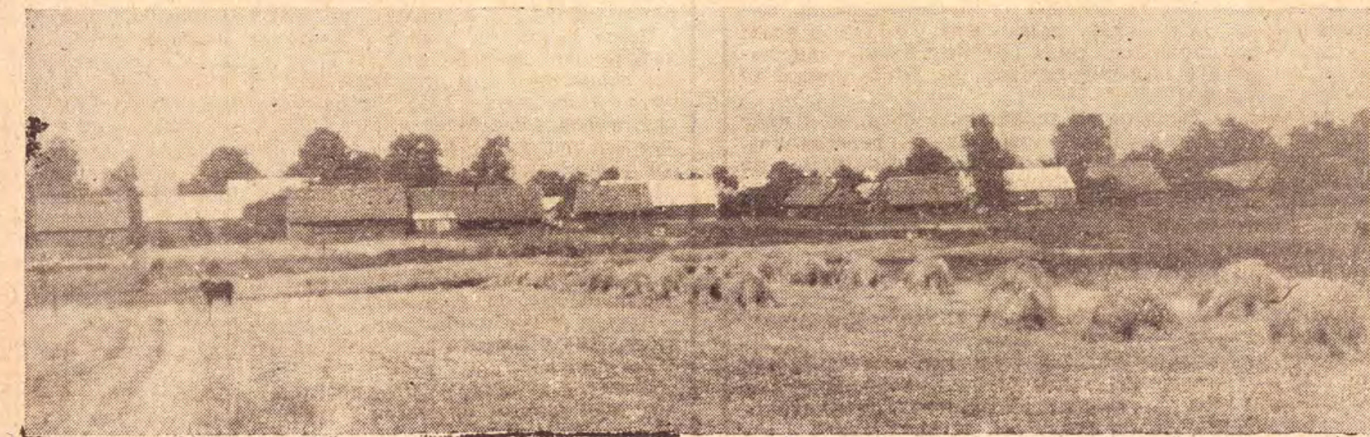
Сямейныя ўрачыстасці канчаюцца даволі позна. Дамінуе на іх атмасфера ўсходнеславянскай традыцыйнай песні, часам песні больш сучаснай, але ў традыцыйным стылі: песні лірычнай, чуллівай, песні-балады.

Сучаснасць авангардная, у «еўрапейскім» стылі пачынаецца на велізарным пляцу пасярэдзіне вёскі, дзе на ўзвышэнні размясціўся дасканалы аркестр з Боцькаў з двума саксафонамі і двума юнакамі спяваўшымі навейшыя польскія і сусветныя «шлягеры». Тут для адмены над усім дамінуе востры рытм «біг-біту» і густы туман пылу над сотняй танцуючых пар. Але што там пыл, калі добры аркестр рэжа твіста!

РЫГОР ПАЎЛЮК

Фота аўтар

Звонку вёска Плёскі на Спаса, як і штодзень, здаецца ціхай і спакойнай.



Сенакос у жніво

Івана Трафімюка з сям'ёю мы засталі ў гарачы час жніва пры сенакосе на лузе. Наша здзіўленне было тым большае, што ведаюць яго ў Кожыне як стараннага і добрага гаспадара.

Так і разгаварыліся. Аказалася, што Іван Трафімюк ужо кончыў жніво, а цяпер выкасіў траву, якую засеяў вясною. Пачалося гэта ад мінулага года, калі ў Кожыне каля 15-ці гаспадароў стварыла водную суполку. Восенню зааралі больш дваццаці гектараў лугоў, вясной засеялі, а цяпер ідзе ўборка сена.

— Дзядзька Іван, колькі збярэце цэнтнераў сена з аднаго гектара? — звярочваемся да свайго размоўцы.

— Ведаеце, што ўраджай вельмі добры. А і сена на корм — дасканалае. Думаю, што на гэтым возе будзе не менш 9-ці цэнтнераў, а з гектара мы сабралі па 5 вазоў, — адказвае стоячы пры возе сена І. Трафімюк.

Безумоўна, гэтыя лічбы заніжаныя. Па-мойму, тут сабрана з аднаго гектара 50 цэнтнераў сена. Гэта, як на кожынскія ўмовы, амаль рэкорд.

— Аднак, — гаворыць Трафімюк, — не ва ўсіх так урадзіла і, па-мойму, тут вінаваты малы вопыт гаспадароў. Пры пасеве травы найважнейшы час і парадак работ. Я і іншыя адразу пасля працы машын сеялі, выкарыстоўваючы пагоду. А іншыя адцягнулі. Пачаліся дажджы, і пры валкаванні вельмі бралася зямля да валу. Гэтым самым забралася лёпкае насенне травы.

Развітваемся з Іванам Трафімюком пераконаныя, што добрых і разумных гаспадароў усё больш на нашых вёсках.

А. К.



Прыходзілася мне не раз размаўляць з жанчынамі на вёсцы аб тым, што дзеці не хочуць купацца. Проста цяжка нагаварыць дзіця да мыцця, трэба сілком пхаць у балею. А калі набліжаецца момант мыцця галавы — пачынаецца крык, што ўсе ўцякаюць з кухні. Чаму дзеці не любяць мыцця? Што рабіць? Зразумела, чаму. Дзеці маюць паабдзіраныя ногі, рукі, абветраныя далоні і шчокі. І калі дзіця сядзе ў воду, у якую маці для змякчэння насыпле парашка для мыцця бялізны, усе ранкі пачынаюць пячы. Купанне не дае адпачынку, прыемнасці, а толькі боль, пякучы боль. А калі маці пачынае мыліць галаву звычайным мылам, а што горшае — парашком, тады бедныя і вочкі, і носік баляць. І пачынаецца страшэнны плач. Як вось на гэтай фатаграфіі.



Каб купанне для дзіцяці сталася прыемнасцю, адпачынкам, гульнёю, пастарайцеся прымяніць новы спосаб мыцця. Для змякчэння вады купіце «Boraks», або парашок у бутылачцы «Velwetta», мыйце дзіця толькі мылам «Mydło dla dzieci», а галаву — шампонам «Bambi Szampon myje bez łez». Цана 12 зл., або шампон у парашку «Bobas», які каштуе толькі 1 зл. Абкруціце дзіця купальнай простыняй і пакладзіце на некалькі мінут у ложак, каб яно адпачыла і высахла. І толькі тады апранайце піжаму. На заканчэнне трэба памазаць шчокі, ручкі і ножкі «Oliwką dla dzieci» для змякчэння скуры. Вельмі добрым з'яўляецца крэм «Linomag» на ўсялякія абветранні і лішаі.

Гляньце вось на гэты здымак. Ці для гэтага дзіцяці купанне з'яўляецца прыкрасцю? Не. Для яго мыццё — гэта прыемнасць, адпачынак, гэта гульня.



АКСІННЯ

Літоўскі калектыў сярод беларусаў

(Працяг са стар. 2)

«Дэйна апе Нямуна». Што гэта песня аб блізкім і родным і беларусам Нёмане, нікому не трэба было тлумачыць.

Доўгімі незмаўкаючымі апладысментамі прысутныя сустракалі танцавальную групу і ў яе выкананні чатыры танцы: «Кепурыне» (Шапачнік), «Трыс мяргялес» (Тры паненкі), «Абрусілес» (Ручнічок) і захапляючы «Садутэ» — вясельны танец, у якім прыгожая літоўка развітваецца са сваімі сяброўкамі.

«Дзукія» ад'ехала дамоў. Кожны з яе членаў вярнуўся да сваёй штодзённай працы. Але ў нашых сэрцах яны пакінулі аб сабе многа добрага і ветлівага, пакінулі частку багатай і прыгожай сваёй культуры.

А. КАРПЮК

фота аўтара



У 21 гадавіну вызвалення Румыніі 23 жніўня (нацыянальнае свята) гэты край прыняў новую канстытуцыю, паводле якой Румынія называецца Сацыялістычная Рэспубліка Румыніі і з'яўляецца трэцяй пасля СССР і Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі сацыялістычнай краінай. Сацыялізм Румынія збудавала на руінах старой дзяржавы, адсталай і цёмнай. Аж да вызвалення Румынія была каралеўствам, удзельнічала ў вайне на баку гітлераўскіх фашыстаў. Тым большая заслуга сацыялістычнага ладу, які, выкарыстоўваючы найбольшае прыроднае багацце краіны — нафту, збудаваў новую прамысловую дзяржаву.

На здымку: фрагмент цэха на фабрыцы грузавікоў. Машынная прамысловасць займае важнае месца ў жыцці Румыніі. (вл)

Для хлеба

АТАМНЫ ЯЧМЕНЬ

У адным шведскім даследчым цэнтры зрабілі новы гатунак ячменю. На звычайныя зярняты ячменю пускалі моцны струмень іянізуючых праменняў. Такі ячмень дае ўраджай 63 цэнтнеры з гектара і мае многа цэннага бялка.

ЗБОЖЖА Ў НЕЙЛОНЕ

У Індыі правялі пробу прыстасавання сіласных мяшкоў для перахоўкі збожжа. Мяшкі зроблены з нейлона. Маюць форму сплашчанага шара вышынёй 6 метраў. У кожным з іх змяшчаецца 500 тон збожжа. Насыпаецца збожжа ў такі мяшок пнеўматычна. Калі мяшок ужо поўны, выпампоўваюць з яго рэшткі паветра і наглуха замыкаюць. Так захаванае збожжа здаровае, не развіваюцца ў сіласных мяшках ніякія мікробы (няма паветра), што ў гарачым клімаце Індыі вельмі важна.

КАРЫСЦЬ З ЧАДУ

Усё толькі наракаем, што чад затрувае атмасферу. А ўсё больш яго вытвараецца на свеце, бо ўсё больш фабрык, усё больш аўтамашын. «Чад карысны», — такія словы амерыканскіх геафізікаў прагучэлі аптымістычна.

Чад павялічвае ўраджайнасць. Як? Разам з ростам колькасці чаду ў атмасферы расце яе тэмпература. Пры дапамозе сонца і раслін зямля забірае з чаду арганічны вугаль. А пра тое ж і ідзе, каб зямля была багата арганічнымі рэчывамі.

САПРАЎДЫ ЦУКРОВЫ БУРАК

У СССР вырасцілі гатунак цукровага бурака, які дае 400 цэнтнераў з гектара і мае ў сабе 19% цукру. Пры перапрацоўцы такіх буракоў на цукар атрымліваем з гектара буракоў на 15—16% цукру больш, чым з дагэтуль гадаваных.

(АР — вл)

Парыж у жніўні

Елісейскія палі — самая вялікая, шырокая і прыгожая вуліца Парыжа. Зімой ці ўвосень ёю не прайсці з-за натоўпу людзей і машын. Але наш здымак паказвае Елісейскія палі ў жніўні, калі Парыж пусцее. Людзі адпачываюць па-за горадам, а вуліцы ў горадзе.

(а-вл)



ПРЫСМАК З ТЫТУНЮ

Сігараў нашы курыльшчыкі не кураць, хоць у Беластоку ў «Дэлікатэсах» яны ёсць у продажу. Даволі аднак адведаць Познань, каб сцвердзіць, што сігары ідуць там, як вада. Заходняя Еўропа раскашуецца сігарамі, а Амерыка не абышлася б без такога прысмаку. Самыя смачныя (так кажуць, я не прабавала) сігары кубінскія. Куба спецыялізуецца ў вытворчасці найлепшых гатункаў сігар. Сыравіна — тытунь — расце на месцы. Найлепшыя сігары выходзяць з т.зв. «Чорнай табакі», якая расце на спулдзельчых плантацыях Кубы.

Пры зборы гэтага тытуню працуюць толькі рукі, не машыны. Машына магла б папсаваць часткі лісцяў, найбольш цэнных і сігара не мела б арамату. На здымку: кубінец з лісцямі «чорнай табакі». (вл)



Навіны экрану

АМЕРЫКА, АМЕРЫКА

Многа розных узнагарод і многа спрэчак выклікаў гэты фільм. Слаўны фільм зрабіў слаўны амерыканскі творца Ілья Казан. Зрабіў сам ад пачатку да канца: сам напісаў сцэнарый, сам рэжысераваў і сам выдаў за ўласныя грошы ва ўласнай кінастудыі. Пакуль зрабіў фільм, сам напісаў кніжку «Амерыка, Амерыка». Ілья Казан — адзін з перадавых амерыканскіх рэжысёраў. Робіць фільмы сур'ёзныя, дыскусійныя. Нарадзіўся ў Канстантынопалі, у грэцкай сям'і, якая ў 1913 годзе эмігравала ў ЗША.

У сваім фільме «Амерыка, Амерыка» вяртаецца да тэмы эміграцыі. Дзеянне фільму вядзе нас у Турцыю ў канец мінулага стагоддзя. Паказвае лёс убогага грэка, які марыць вырвацца з нэндзы з-пад турэцкага ярма, выехаць у Амерыку.

Ілья Казан намераны зрабіць дзве далейшыя часткі трылогіі. У другой хоча паказаць жыццё героя ў новай айчыне, у трэцяй — адказаць на пытанне, ці здзейсніліся мары аб новым жыцці.

(вл)

АЛЯКСЕЙ КАРПЮК

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Адправіліся мы, як запланавалі. На трэція суткі перададнявалі мы пад Поразавам. Ноччу выходзім у вёску не то Хрустава, не то Хвараспеева. Сувязны расказвае трагедыю. Учора вечарам трынаццаць хлопцаў з Сашкінай брыгады зайшлі на хутар начаваць. Дзядзька паслаў сына ў гарнізон з даносам. Раніцой немцы абкружылі хату і ўсіх перастралялі. Нашых хлопцаў вестка прыгнятае: сярод загінуўшых — іхнія сваякі і сябры.

Камандзір групы, Саша Сляпуха, уражаны не менш, мне заяўляе:

— Партызанскія козыры — цярплівасць і асцярожнасць. З тыдзень мае хлопцы здольныя на гэта не будуць. Толькі ў атаку цяпер з імі хадзіць, а не прабірацца пад Беласток. Трэба пачакаць, пакуль астынуць...

— А як жа я?

— Як сабе хочаш! Мы падбяром пабітых і адвязём у Гута-Міхаліну, на партызанскі магільнік.

— Тады далей іду адзін...

— Валяй, на нас не глядзі!.. На табе адну магнітную міну, мо' выкарыстаеш. Сабе дастану яшчэ ў лагеры...

Без прыгод за тры ночы дабіраюся да Страшава. З бацькавай хаты немцы пераехалі ўжо ў бункер, заходжу дамоў. Усё без перамены. Маці гэтак сама рыхтуе нам у Штутгоф насылкі, бацька нібы порацца на гаспадарцы, а на самай справе цікуе, што творыцца навокал, — возьмуць немцы другі раз, то жывым не выпусцяць!

87

Ад цяпла родных вуглоў мяне агортваюць успаміны. На пару дзён забываю, што я партызан, што прыбыў з заданнем. Нікуды не хочацца ісці. Адсыпаюся, вылежваюся, пішу Валодзьку пісьмы, запіхваю ў хлеб, пакуль стары не прывалакае дзве алюмініевыя скрыні.

— На патронаў да нагана, — шэпча, каб маці не чула. — А то ў цябе, бачу, толькі адзін барабан. Тут па дзве тысячы ў скрыні!..

Схопліваюся з ложка. Напіхваю кішэні патронамі. Яшчэ сам не ведаю чаго, выходжу з хаты. Зыркаю на вокны, ці не падглядваюць бацькі, і шмыгаю за хлеў. Па суседству з намі стаіць старэнькая хаціна Лукаша. Нінка яго цяпер жыве ў Гарадку, вокны і дзверы халупы забітыя дошкамі.

У першыя дні вайны ля паўстанка завяз савецкі трактар. Абрыдла вечарамі сядзець упоцьмах, я пайшоў да машыны, каб раздабыць чаго-небудзь у лямпу. Убачыла са свайго падворка Ніна, прыбегла таксама. Я ўвесь абмёр: знайшла прычыну, каб пабачыцца? Памыліўся. Для яе настаў час, калі няма солі, мыла, газы. Гэтак жа прыбегла б сюды да кожнага хлопца, калі б убачыла, што можна пажывіцца. Поўзаў я тады пад трактарам, напаўняў сваю і Ніну банкі смярдзючай вадкасцю і з горыччу назіраў, як Ніна далёка ад таго, чым жыву я.

Далей наогул было не да яе. Настаді часы, калі цябе пяць разоў на дзень маглі арыштаваць, расстраляць. Пачалося маё знаёмства з Міцькам Высоцкім, і не толькі ад суседзяў, — ад бацькоў даводзілася таіцца. Як скрозь сон пачаў заўважаць брычку ля Настусінага плота, а ў аглоблях — адкормленага каня, які перабіраў канюшыну.

— Сын Шусцікаў з Гарадка зачасціў да Настусі! — загаварылі на вёсцы.

Праўду мама казала, з Мікалаем Шусцікам я вучыўся ў школе.

Апошні раз з ім спаткаліся, калі нас везлі ў Штутгоф. Побач з эсэсаўцамі нашы вагоны ахоўвала «беларуская самаахова». З савецкімі аўтаматамі, у нямецкіх абносках на ступеньках таварных вагонаў тырчалі гэтыя мярзотнікі і пільна сачылі за вокнамі, каб мы не выглянулі. У адным з тыпаў Валодзька пазнаў Шусціка...

88

На снезе да Лукашовай хаты — ні следу. Мінаю хутар, адпраўляюся ў лес. Ногі нясуць мяне ў ельнік, дзе калісьці была ў нас з Нінай калекцыя гнёздаў.

Лукаш са сваёй жонкай Настусяй зямлі мелі гектар, калісьці жылі толькі з лесу і рэдка бывалі дома: зімой вазілі лес, вясной лес садзілі, летам і восенню абраблялі зямлю лесніку.

Ніна мела гадоў дзесяць, калі Лукаш памёр. Ляснік знайшоў сабе другога мужыка, а ў Настусіну хату з той пары заглянула нястача. Удава стала хадзіць па суседзях на заробкі і ледзь зводзіць канцы.

Шкада было Лукашовых дзяўчат. Хлопцы задзіраліся з імі, я малых бараніў. А сталі мы пасвіць кароў, то Ніна ніколі не гнала ў лес без мяне. Бывала, мае каровы маглі не пад'есці, затое штодзень яе ішлі тоўстыя, ледзь перастаўлялі ногі. Восенню падвечар, ідучы дахаты, на мне не было сухой ніткі, а Ніна са мной гнала сухенькая, быццам і не ішоў цэлы дзень дождж.

Яшчэ з ранняй вясны я вартаваў палянкі, дзе, ведаў, будуць добрыя суніцы. Калі хлопцы наравілі туды гнаць кароў, я расказваў пра воўчыя норы, пра змеяў - верацяніц, якіх быццам там шмат. На галінках нізкіх елачак знарок клаў забітых вужакаў, каб адпужаць пастухоў. А калі ягады паспявалі, на паляну, дзе толькі каза забягала пагрызці дубцоў ці прыводзіла казляня пабрыкацца на сонцы, я прыходзіў з Нінай і сур'ёзна казаў:

— Глядзі!

Сам садзіўся ў ягаднік, кідаў сабе па адной што ні зелянейшай ягадзіне ў рот і моўчкі назіраў. Ніна, радасна войкаючы, збірала ягады ў збанок.

Другім разам нарву цэлае бярэмя зуброўкі ці дзікага маку. Або ў багне збяру шапку свежых качыных яек. І ўсё для яе.

Я пачаў збіраць калекцыю гнёздаў. Выбраў месца ў лесе пад густымі елачкамі і туды назносіў гнёздаў сорак, ад усіх птушак, якія ў нас вадзіліся. Толькі было

89

ТРЫБУНА чытачоў

Гайнаўскія інвестыцыі

Мясцовыя рады нарадовыя Гайнаўскага павета ўжо падрыхтавалі ўступныя праекты гаспадарчага плану на 1966—67 гады. Найважнейшымі справамі ў гэтых планах з'яўляюцца інвестыцыі. На 1966 год акрэслены яны сумай 42,4 мільёна злотых, а на 1967 год — 61,2 млн. зл. Першае месца інвестыцыйных заданняў займае будова сельскагаспадарчага характару. Успомнім аб некаторых. І так будуць пабудаваны тры філіі ПОМ-у: у Курашаве, Старым Корніне і Гайнаўцы, а таксама дзве агранамоўкі — у Старым Корніне і Нараўцы. За гэты час будуць разбудаваны ПГР — у Новым Беразове, ПОМ — у Нарве і Кляшчэлях. 15 вёсак атрымае электрычнае святло.

У 1967 годзе між іншым пачнецца будова школ у Старыне, у Чыжах і Гайнаўцы, а ў рамах інвестыцыі аховы здароўя пабудуюцца пункты аховы здароўя ў Чыжах і Нарве, а ў Гайнаўцы — абвадовая амбулаторыя і дзіцячы сад. На наступны год спулдзельня «Інвалідаў» у Гайнаўцы распачне будову прадпрыемства для інвалідаў, у якім будзе ў будучым працаваць каля 200 асоб.

Ю. Козак
Гайнаўка

Нараўская пошта

Нараўскі паштовы раён добра спраўляецца з прапагаваннем сельскагаспадарчай літаратуры. Зараз ёсць там 184 падпісчыкі такіх часопісаў, як «Аграхімія», «Дробярство», «Пчалярства», «Пшыспособене рольнічэ», «Плён», «Вейска господыні» і другія.

Падпісчыкаў «Газеты Беластоцкай» налічваецца 127. Тыднёвік «Ніва» прыходзіць сюды кожную пятніцу і пісьманосцы вязуць яго ў паасобныя вёскі больш як да 70 дамоў.

Янка Целушэцкі
Новае Ляўкова

Ліквідацыя зарасляў

Па ініцыятыве прэзідыума ГРН у Дубічах Царкоўных жыхары гэтай вёскі прыступілі да ліквідацыі ўрочышча «Жлубак». Два разы ў тыдні па адным чалавеку з хаты працуюць пры выкарчоўванні і ачыстцы ўрочышча, якое дагэтуль не давала вёсцы аніякай карысці. У хуткім часе 80 гектараў зарасляў пераўтварыцца ў змеліяраваныя і высакаякасныя сенажаці.

Мікола Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

Наш солтыс

Масева І (Гайнаўскі павет) знаходзіцца ў Белавежскай пушчы. Гэта прыгожая вёска. Людзі тут працавітыя і добрыя.

У нас «галавой вёскі» з'яўляецца Ян Карэтка. Працуе ён солтысам ужо 15 гадоў і добра служыць сваім аднавяскоўцам і дзяржаве. Часта яго можам убачыць з паперамі ходзячага ад хаты да хаты. Ён заўсёды з'яўляецца жаданым госцем, заўсёды параіць, дапаможа.

Ян Леўша
Масева І



У кляшчэлеўскі млын сяляне прывезлі малоць сёлеташні плён. Фота Г. Рагазінскі

Успаміны дзядуляў

Ілья Сцепанюк з Палічнай і Аляксей Мацкевіч з Мацкевічаў (Гайнаўскі павет) — найстарэйшыя людзі ў гэтай мясцовасці. Першы з іх мае 84 гады, а другі — 86. Абодва яны яшчэ працуюць на гаспадарцы пры ўсіх работах і зусім добра, бадзёра чуюцца. Памятаюць яны многа з мінулых год і расказваюць аднавяскоўцам. Ілья Сцепанюк часта ўспамінае аб будове чыгункі Чарэмха — Гайнаўка — Нараўка ў 1902 — 1905 гадах. Тады ўсе работы выконваліся ўручную. Нават пясок і жвір пад насып вазілі спецыяльнымі вялікімі тачкамі. Запрагаліся ў лямку і, быццам бурлакі, выцягвалі са жвіроўні, а потым меншымі тачкамі развозілі куды трэба. Моладзь, як слухае аб гэтым, дык дзіву даецца, нават не давярае, што ў мінулым людзі так цяжка працавалі.

Янка Беразавец
Гайнаўскі павет

Нішчэе клуб-кавярня

У Плёскаўскім клубе-кавярні (Бельскі павет) ад даўжэйшага часу на даху ёсць некалькі пабітых чарапіц. У час дажджу нацякае ў клуб-кавярню столькі вады, што патрэбныя гумовыя боты, а часам можна плаваць каяком. Клуб нішчэе на вачах усіх жыхароў вёскі і на вачах усіх вясковых арганізацый. Проста сорам за іх, што ані на грош няма гаспадарскага вока і пачуцця.

Л. Леанюк
Плёскі





Дарагое Сэрцайка!

Звяртаюся да цябе з вельмі важнай справай і прашу як найхутчэй параіць. Маю 20 год і працую на гаспадарцы з бацькамі. Два гады таму я пазнаёмілася з хлопцам з суседняй вёскі. Ён вельмі прыгожы, яму хутка 30 год. Калі мы самі, ён кажа, што кахае мяне і то вельмі. Але ці так робяць хлопцы, якія сапраўды кахаюць? Нібыта кахае мяне, а чаго ж ездзіць на забавы ў суседнія вёскі, калі ёсць забавы ў нашай. Я разумею, што можа час ад часу ездзіць і на іншыя забавы, ён жа ж кавалер. Але не так ужо часта. Калі звяртаю яму на гэта ўвагу, дык збывае мяне вось такімі словамі: «Не пякарня — не паліцца». А да чаго гэта, не разумею. На забаве ніколі са мной не танцуе, толькі ўжо пад канец забавы, калі трэба ісці дамоў. Дамоў мяне адводзіць. З-за гэтага я вельмі перажываю, бо сапраўды яго кахаю, часта нават плачу.

Дарагое «Сэрцайка», парай, што рабіць, кахаць яго ці пакінуць. Мне здаецца, што я ніколі аб ім не забуду. Выдрукуй маё пісьмо, мо' ён і яму падобныя прачытаюць і не будуць так рабіць сваім нарачоным.

Веся з Сямяціцкага павета

Мілая **Веся!**

Сапраўды твой нарачоны паступае не так, як гаворыць. Маеш рацыю, што час ад часу можа паехаць і на іншыя забавы. Але калі хлапец па-сапраўднаму кахае дзяўчыну, дык іншыя забавы яго не будуць напэўна цікавіць. Гэта мы, жанчыны, добра ведаем. А па-другое, чаму ж ён не танцуе з табой на забаве, а з іншымі? Гэта мне таксама не падабаецца. Пытаеш, ці кахаць, ці пакінуць? Гэта не такая лёгкая справа. Калі сапраўды яго кахаеш, дык не хутка забудзеш. Але раю табе трошкі змяніцца, як кажуць, выпрабаваць яго ў пачуцці да цябе. Пераканацца, ці ён сапраўды цябе кахае ці толькі гаворыць. Бо ўчынкі яго не пацвярджаюць яго слоў. Вось, напрыклад, пастарайся пайсці з сяброўкамі на забаву ў суседнюю вёску, калі ў вас ёсць свая забава, і калі ты пэўна, што ён іменна будзе на забаве ў тваёй вёсцы. Па-другое, не паказвай пры ім, што ты змянілася, па-просту паступай не як нарачоная, а як добрая і вясёлая сяброўка. Ты таксама гуляй з іншымі на забаве, і паспрабуй пайсці дадому не з ім, а з іншым, толькі каб ён бачыў. Але памятай, будзь да яго ветлівай, быццам нічога не змянілася. Калі ён цябе не кахае, напэўна і не зверне на гэта ўвагі, а толькі таму, што не цікавіцца табою. А калі заўважыць твае паступкі (бо ў сустрэчах з ім ты павінна быць і надалей такая, як заўсёды), будзе рабіць табе вымаўкі, і ты пераканаешся, што ты яму даражэйшая ад іншых. Тады і сам перастане так паступаць.

Жадаю ўдачы
СЭРЦАЙКА

КІНО

ПРАГРАМА
на 14 — 19.IX.1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Legenda o wilku Lobo" (USA), 12—15. „Nowy Gilgomesz" (węgierski), 16—17. „Wojna trwa" (włoski). 18—19.

Дубіны
„Podróż w kwiecień" (radz.), 18—19.

Нарва
„Handlarze opium" (chiński) 15—19.

Нараўка
„Głos ma prokurator" (polski), 18—19.

Чыжы
„Beata" (polski), 15—19.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Banda" (polski), 15—19.

Орля
„40 minut przed świtem" (radziecki), 15—19.

Райск
„Hasło „Odwaga" (angl.), 15—19.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Kapitan" (bulg.), 14—15. „Biała karawana" (radz.), 16—17. „Inspektor Morgan" (angl.), 18—19.

Міхалова
„Latawiec z końca" (franc.), 14—15. „Za białym murem" (czeski), 16—17. „Karambol" (węgierski), 18—19.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Człowiek I-ego stulecia" (czeski), 14—15. „Kuba w ogniu" (kubański) 16—17. „Zakazane piosenki" (polski), 18—19.

Мілейчыцы
„Kapo" (włoski), 14—15. „Twarzą w twarz" (czeski), 16—17. „Walkower" (polski), 18—19.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Wspomnienia z wakacji" (radziecki), 14—15. „Ten wstrętny celnik" (franc.), 16—17. „Ulica Graniczna" (polski), 18—19.

Шудзялава
„Premiera odwołana" (NRD), 15—19.

Сідра
„Ślepy pelikan" (radz.), 14—15. „Towarzysze broni" (franc.), 16—17. „Późne popołudnie" (polski), 18—19.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Królowa Krystyna" (USA). 18—19.



Тэатр ім. Вянгерк
(выязная група)

Саколка
„Zabawne zdarzenie" — 15.IX.

Бельск
„Zabawne zdarzenie" — 16.IX.

Ружаныстак
„Zabawne zdarzenie" — 17.IX

ТЭАТР «СВЕРШЧ»
(выязная група)

Супрасль
„Mały tygrys Pietrek" — 18.IX.

крыўдна, што Ніна пытасцца, навошта гэта.

Аднаго разу ў Настусі ястраб украў кураня. Мы вырашылі пакараць драпежніка. Пад стромкай сасной знайшлі птушынае пер'е, косці, памёт. На суседняй елцы ўзабраўся я да сукоў сасны, пералез на яе і — да гнязда. Тры каршуняты не надта здзівіліся, а дружна паказалі жоўтыя раты. Скінуў іх, пачаў здзіраць гняздо. Потым захапіўся малюнкам: пада мной густая зяляніна, а ўверсе — сонца, хмары, насустрач якім я імчаў з верхавінамі сосен, елак. І было шкада, што са мной няма Ніны. Яе голас даходзіў, бы з другога свету.

Пералазіў ужо на елку, як прыляцеў ястраб, залапатаў крыламі. Над вухам нешта зашыпела, я спужаўся, паляцеў уніз. Бухнуўся на мох каля птушанят. Адразу спатнеў. Пайшла крсў ротам, не мог устаць, зламаў нагу.

Ноччу нас знайшлі бацькі. Мая галава ляжала на гняздзе, Ніна галінкай адганяла камароў. Нас тут жа бацькі пабілі, хоць мы і так плакалі. І толькі цяпер мая маці звярнула ўвагу на адносіны сына да Лукашовай дачкі. Спрадвеку ў Страшаве панавала варожасць свякрухі да нявесткі. У сілу традыцыі і мама мая ўжо ненавідзела яе, хоць сын яшчэ пра нявесту і не думаў. Першай трапіла Ніна, ёй дасталося найбольш.

Калі я вярнуўся з бальніцы, была ўжо восень. Настуся з дачкой капала ў нас бульбу. Ніна памкнулася да мяне, але мама яе прагнала і заявіла Настусі, што ніколі не дазволіць, каб яе сын нават пазіраў на такую, як Нінка! Настуся нешта востраe адрэзала, высыпала на раллю з кошыка бульбу, узяла матыку, за руку дачку і пайшла з нашага поля.

Пасля маіх няўдалых уцёкаў за мяжу бацькі паслалі мяне ў горад вучыцца. Бачыць Ніну не даводзілася.

Тым часам яна расла прыгажуняй. Да яе сталі заляцацца хлопцы. Аднаго разу я Ніне сказаў, каб у нашых гнёздах шукала пісьмо. Напісаў цэлы сшытак, назаўтра яго не стала. Я клаў яшчэ, яна кожны раз адтуль забірала. Неяк даведалася пра пісьмы мама, пайшла сварыцца. Настуся з-за бэлькі дастала жмут

90

сшыткаў, кінула маці ў твар:

— На, давіся імі, і ідзі са сваім сынам к чорту!

Мама іх забрала і папаліла. Калі я потым спатыкаўся з Ніпай, то рабіў выгляд, што не бачу яе.

Мінуў яшчэ год. Прыязджаю аднойчы дадому. На наступны дзень рана ўстаў, хаджу па полі ля Лукашовага хутара, нібы аглядаю ячмень, авёс. Ніхто не выходзіць, і я падаюся ў лес, адкуль чуваць зязюльчына кукаванне і птушыны шчэбет. Заходжу між сосен. Бачу, — нашыя дзяўчаты з леснікам расчышчаюць дзялянку. Сярод іх Ніна. У мяне з'явілася злосць. Адначасна да Ніны мяне цягнула. Я прывітаўся і сеў каля дзяўчат. Яны пачалі са мной жартаваць, а Ніна, збянтэжаная, трымалася зводдаль. Потым нясмела падышла, працягнула на далоні дзве першыя ў гэтым годзе, яшчэ не зусім чырванабокія, ягадзінкі.

— На... з'еш... — ціха прамовіла.

Я не ўзяў. Адчуваючы прыемнасць, што помсціў за сваю ганьбу, устаў і пайшоў.

Праз год настала Савецкая ўлада. Паступіў я ў тэхнікум. Летам прыехаў на канікулы. Аднойчы кручу калаўрот, спускаю вядро, каб зачарпнуць вады. Рыпнулі весніцы, забрахаў наш Бобік. Гляджу — да мяне ідзе... Ніна! Смуглая, як цыганка, загарэлая... Калі зірнула на мяне вогненнымі вачыма, я забыўся на ўсё, вядро ў студні бразнула аб банку з малаком. Я сеў на цэментавую балейку.

— Добры дзень, Алёшка! — сказала ціха, душэўна і падышла так блізка, што мяне абдало цеплынёй яе твару.

— Добры... — ледзь чутна буркнуў я.

Ніна заглянула ў студню, пацягнула за ланцуг ад упушчанай банкі з малаком і запытала, шчыра зацікаўленая:

— Доўга яна будзе так у студні?

Банку з малаком мама пачала апускаць у студню нядаўна, і гэта была яшчэ навіна для суседзяў.

— Гм... Пакуль не вымем, — адказаў я не надта ветліва. Да мяне вярталася раўнавага, а разам з тым астаткі не то злосці, не то жалю за пісьмы.

91

На гэтым і вычарпаў сваю крыўду. Узняў вочы, сабраўся пажартаваць. Убачыў, якая Ніна прыгожая, анямеў.

— Алёшка, мне, хоць памры, трэба падскочыць у Гарадок! — паскардзілася ўжо так, быццам мы ніколі і не злаваліся. Дадала, не сумняваючыся, што выпаўню просьбу:

— Ты свайго ровара дай!

Усё, што меў, я быў гатовы аддаць ёй! На душы штосьці ўстрапянулася радаснае, але толькі на секунду. Веласіпед-то не мой, яго купілі бацькі і ніколі не давалі пра гэта забыць. Вынясці яго з сяней і на вачах у іх уручыць Ніне? Тады дахаты не вяртайся.

На панадворку з'явілася маці.

— Добры дзень, цётка Маруся! — кінула ёй Ніна.

Мама не адказала. На твар Ніны лёг цень. Але яна ўзяла сябе ў рукі, напомніла ціха:

— То давай, я чака-аю!

У хляве на розныя галасы завішчалі свінні. Адтуль выглянула маці, катэгарычна закрычала:

— Алёшка, не стой без работы! Хутчэй памажы, бо выб'юць карыта з рук!.. Ксюля, каб вас трасца, не дачакаецеся!

Шматгадовае паслушэнства бацькам вырабіла ва мне рэфлекс. Паміма волі я замітусіўся, торапка кінуў:

— Іду!..

Вочы Ніны напоўніліся слязьмі. Яна сціснула вусны, нерашуча адвярнулася і пайшла, быццам спутаная, да веснiц.

...Апынаюся ў ельніку. Гнёзды ўжо зараслі, іх прысыпала ігліцай, прыцерушыла снегам. Падлазячы пад галіны елак, калісьці мы нагіналіся. Цяпер галлё губляецца ўгары, да яго трэ' добра задзіраць галаву. Грабу наском бота, выдзіраю струхлелую гурбачку ражноў ад варонінага гнязда. У грудзях збіраецца горыч. Стараюся выкінуць Ніну з галавы, іду прэч ад гэтага месца. Пра яе ўжо не думаю. Мана! Я ўвесь напоўнен ёю. Калі б вось зараз авалодаў бомбай, якая адным выбухам магла б знішчыць у Гарадку і немцаў, і паліцаяў, і самаахоўшчыкаў, то ці не завагаўся б кідаць яе?...

(Працяг будзе)

92



ПАРАДЫ ПАЧЫНАЮЧАМУ КАР'ЕРЫСТУ

Хоць і пачальнік маленькі чын,
Ды для цябе ён — начальнік.
Яму ты падтаквай або маўчы,
Згінаючыся ў пытальнік.

Ты пра яго пры другіх не судзі,
Прыкінься ціхенькім хлопцам.
Хоць і праз шчыліну, а падглядзі
Начальнікавы недахопы.

Ды не спяшайся, нібыта мядзведзь,
Ты абляжыць начальніка.
А пастарайся на іх паглядзець
У шкельца павелічальнае.

Ну і, вядома, затым не забудзь
(Нічога з табой не станецца!)
Пра іх асцярожна і ў час шапнуць
На вуха вышэйшай інстанцыі.

Сам жа схавайся на час у кусты.
І здзейсняцца ўсе твае планы:
Будзеш ранейшым начальнікам ты
У начальнікі рэкамендаваны.

АНАТОЛЬ СЕРБАНТОВІЧ

СТРАЧАНАЕ ДАВЕР'Е

У весь час жонка і цёшча пераконвалі мяне, што я — самы адсталы і некультурны чалавек у свеце.

— Дзе гэта бачана, — гаварылі яны, — каб здаровы мужчына вылежваўся пасля працы на канапе і чытаў раманы, замест таго, каб дапамагаць нам па гаспадарцы?

Аднойчы, выведзены з цярпення іх надакучлівымі выпадамі па майму адрасу, я ўхапіў са стала авоську і, бразнуўшы дзвярыма так, што ва ўсім доме зазвінелі шыбы, накіраваўся ў магазін.

Безумоўна, можна было б і не ісці, але ўжо лепш пастаяць крыху ў чарзе. чым мыць падлогу ці выціраць талеркі, якія заўсёды імкнуцца выслізнуць з маіх рук і разбіцца на дробныя кавалкі.

Хутка я пачаў адрозніваць грачаныя крупы ад ячменных, маргарын ад масла.

Толькі вось доўгі час ніяк не мог адрозніць чайную каўбасу ад кракаўскай. Але ў гэтым няма нічога дзіўнага. Нярэдка і самі прадаўцы таксама памыляюцца і блытаюць гэтыя гатункі каўбас.

У магазіне я пазнаёміўся з такімі ж. як і сам. ахвярамі жаночай «тыраніі». Сустракаючыся. мы склададі прагноз надвор'я на бліжэйшыя дні або абмяркоўвалі футбольныя сустрэчы.

А прадаўшчыцы! Яны нечакана аказаліся зусім не такімі, якімі я ўяўляў сабе іх раней. Калі я ўпершыню падыйшоў да прылаўка. дык адна з іх спытала ў мяне тонам. які нічога добрага не абяцаў.

— Вам што?

— Мне адзін кілаграм мяса, — адказваю, стараючыся не вельмі гнявіць прадаўшчыцу.

— Якога мяса?

— Або я ведаю? Купляць мне яшчэ ніколі не даводзілася

— Мікола! — прадаўшчыца павярнулася да рубшчыка. — Адвеж гэтаму чалавеку кілаграм мяса. Толькі глядзі. такога. каб яго не прагналі з дому

Я падзякаваў дабразычлівай прадаўшчыцы і накіраваўся дамоў.

З таго часу ніколі яшчэ не было выпадку. каб у магазіне мне далі чэрствы хлеб або нясвежае мяса

Вяртаючыся дамоў пасля кожнага чарговага «рэйсу». мне заўсёды даводзілася слухаць пахвалу цёшчы.

— Вось бачыш. які ён у цябе малайчына? — кожны раз гаварыла яна сваёй дачцы — Прадукты купляе назат лепш за цябе.

Спачатку жонка ўсмешкай адказвала на такую пахвалу. але хутка яна пачала чамусьці падазрона пазіраць на мяне.

І вось аднойчы мая дапамога па хатняй гаспадарцы нечакана спынілася. А здарылася вось што. Праз некалькі дзён пасля таго. як мяне апошні раз пахваліла цёшча. я прынёс дамоў даволі вялікі кавалак вяндліны.

Зірнуўшы на пакупку, жонка грозным голасам спытала:

— А ну, зараз жа прызнавайся! З якой гэта прадаўшчыцай ты «круціш» любоў?

З гэтага часу жонка пачала хадзіць у магазін сама.

Цяпер у мае абавязкі ўваходзіць уборка пакояў і мыццё посуду.

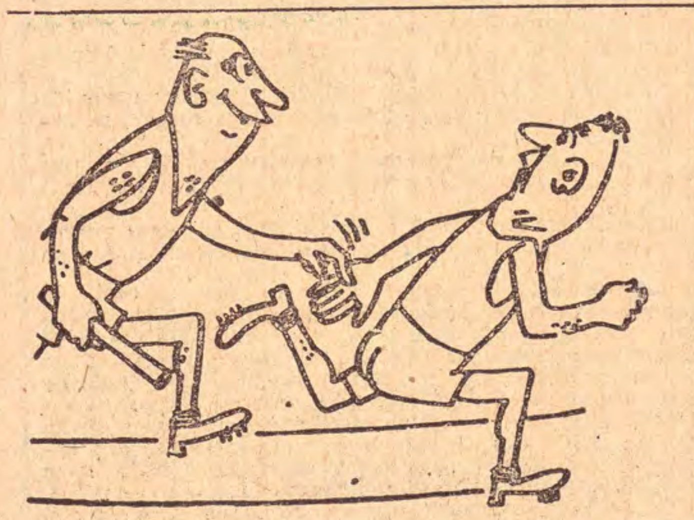
Аднак я ўсё ж спадзяюся. што ў хуткім часе жонка зноў даверыць мне аддзел забеспячэння

Г. ПЕРАХОД

З дагістарычных часоў



— Глянь. тут ужо былі культурныя людзі.



ВЫВУЧЫЎСЯ

Было гэта ў тыя часы, калі ў нас першыя трактары з'явіліся.

Вучыліся хлопцы на трактарыстаў. Вось на экзаменах выкладчык і пытае аднаго з іх:

— Ну што. цяпер ведаеш. як працуе трактар і колькі ў яго конскіх сіл?

— Ды ведаю. — адказвае той. — Толькі вось ніяк не магу скеміць. як у яго тых коней запрагаюць.



Калі мы не разумеем субяседніка. дык гаворым, што ён не ўмее выказваць свае думкі; калі ён не разумее нас, дык гаворым, што ён не ўмее думаць.

УЗЫЙШЛО І ВОЧЫ ВЫТРАШЧЫЛА

Маці расчыніла цеста і паставіла на пячы. каб узыйшло. А маленькія коцікі гулялі на коміне над дзежкай. Вось адзін плюх і ўпаў у цеста.

А маці тым часам сына просіць:

— Палезь, сынку, на печ. паглядзі, ці цеста ўзыйшло.

Палез сын на печ, паглядзеў у дзежку і, пляснуўшы рукамі, крычыць маці:

— Ой. мама. хадзі хутчэй сюды — цеста ўзыйшло. ужо і вочы вытрашчыла!

НАЛЯКАЎ

Жонка гаворыць мужу, заўзятаму паляўнічаму:

— Кожны дзень ходзіш і ходзіш. а ці забіў хоць аднаго зайца?..

— Не. не забіў. але ж аднаго налякаў да смерці.

АПРАЎДАЎСЯ

— Зноў сёння настаўніца скардзілася на цябе, — гаворыць маці сыну.

— Не можа быць! — дзівіцца сын. — Я ж сёння зусім не хадзіў у школу.

КАМУ ШТО...

Зышліся два зладзеі. Адзін кажа:

— Вось было б добра, калі б сабака гаўкнуў тады, калі я ўжо дома.

ДУМКІ ЯСЕБ і АПАЛОНІКА

Чалавек, які думае, заўсёды можа выдумаць нешта новае.

*

Каб скупы еў грошы, вымушаны быў бы памерці з голаду.

*

Трэба заўсёды глядзець куды йдзем.

*

За межамі людской вынослівасці пануе смерць.

*

З перапуду нават слабенькае рэха адбіваецца ў вушах з падвойнай сілай.

УСЯЧЫНА



НА ДАЖЫНКАХ У ВАРШАВЕ

КУР'ЁЗЫ

Французскі інстытут грамадскай думкі звярнуўся да мужчын з пытаннем: «Хто з'яўляецца гаспадаром у вашым доме?» З пяцісот апытаных 350 адказалі: «Мая жонка», 144 сказалі: «Мая цёшча». Толькі адзін катэгарычна заявіў: «Я!» Пры праверцы высвятлілася, што гэты мужчына ўжо чатыры гады, як аўдавеў.

АДГАДАНКА

Як мышам перабрацца да сыру, не трапіўшы ў кіпцюры коткі?

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Зосі Дарапенскай** і **Ані Урбанюк** з вёскі Пухлы, Гайнаўскага павета, змяшчаем рускую песню.

„Главное, ребята, сердцем не стареть"

Главное, ребята, сердцем не стареть,
Песню, что придумали, до конца допеть.
В дальний путь собрались мы, а в этот край таежный
Только самолетом можно долететь.

Припев:

А ты улетающий вдаль самолет
В сердце своем сбереги...
Под крылом самолета о чем-то поет
Зеленое море тайги...

Летчик над тайгою точный курс найдет,
Прямо на поляну посадит самолет.
Выйдет в незнакомый мир, ступая по-хозяйски,
В общем-то зеленый, молодой народ.

Припев.

Там веками ветры да снега мели.
Там совсем недавно геологи прошли.
Будем жить в поселке мы, пока что небогатом,
Чтобы все богатства взять из-под земли.

Припев.

...Мчатся самолеты выше облаков,
Мчатся, чуть похожие на больших орлов.
Мчатся над тобой они, а знаешь, дорогая,
Лету к нам в Таежный несколько часов!

Припев.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-65, centrala 37-41 30 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie – 2,40 zł, kwartalnie – 7,20 zł, półrocznie – 14,40 zł, rocznie – 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 182-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje – Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 6 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk C-3